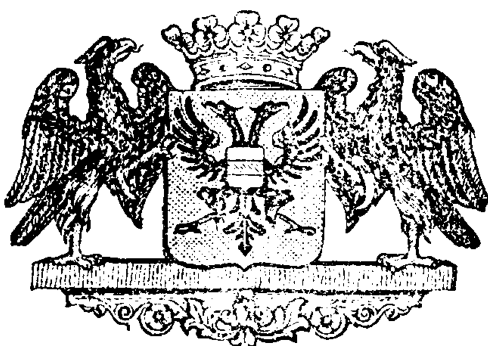
Jaargang 108. Vrijdag, 28 December 1849. No. 104.

GRONINGER COURANT.

ALGEMEEN DAGBLAD
voor de Stad en Provincie Groningen.

Bij deze Courant behoort een Bijvoegsel.

[De St]AATSRAAD, GOUVERNEUR van de *Provincie Gro[ningen]* brengt, naar aanleiding eener ontvangene missive [van den] OVERSTE SCHEPPER van het *FARMSUMMER [ZIJLV]EST*, van den 22sten dezer, ter kennis van de daarbij [belan]ghebbenden, dat de **PASSAGE** met **RIJTUI-GEN**, over de **BRUG**, liggende over het *FARSUMMERMAAR* in den **STADSWEG** te *FARMSUM*, bij het Huis van J. O. BRONDSEMA, wederom is **OPENGESTELD.**

[GRO]NINGEN, [..]cember 1849. *De Staatsraad, Gouverneur voornd.:* RENGERS.

Notificatie.

[BURGE]MEESTER en WETHOUDEREN der Stad *Groningen* [brengen] ter kennis van de belanghebbenden, dat, uit [hoofde] van het op twee volgende **DINGSDAAGSCHE [M]ARKTDAGEN** invallen van den **eersten [K]ersdag** en den **Nieuwjaarsdag** [eer]stkomende, de gewone **WEEKMARKTEN**, welke [an]ders op de bedoelde dagen zouden hebben moeten plaats [h]ebben, als nu, ten gevolge van het daartoe door eenige be[la]nghebbenden gedaan verzoek, zullen worden gehouden op **[M]AANDAG**, den **24sten** dezer maand en op **MAANDAG**, den **31sten** daaraanvolgende.

Gedaan in het Raadhuis te *Groningen*, den 18den De[cemb]er 1849.

Burgemeester en Wethouderen: VAN IMHOFF.
De Secretaris bij het Bestuur der Stad Groningen: H[..]A SICCAMA.

De **SECRETARIS** der STEDELIJKE SCHOOLCOMMISSIE in de Stad *Groningen* adverteert bij deze, dat er [o]p ZATURDAG, den 5den Januarij 1850, des voormiddags [v]an 10 tot des namiddags 1 uur, in het RAADHUIS de[z]er Stad, zal worden gevaceerd tot het **VISEREN** der **[A]KTEN** van SCHOOLONDERWIJZERS, SCHOOLHOUDERESSEN, BEWAARSCHOOLHOUDERESSEN en HUISONDERWIJZERS.

Wordende de opgeroepenen uitgenoodigd, om alsdan [s]chriftelijk op te geven hunne WOONPLAATS, benevens [d]e ROODE LETTER en het NOMMER hunner behuizing.

GRONINGEN, 17 December 1849.

L. B. LOHMAN.

Ontwerp van wet op het Hooger Onderwijs,

met bijgevoegd Rapport en Memorie van Toelichting, aan den Koning ingediend door de Staats-Commissie, benoemd bij Kon. Besluit van den 15den Januarij 1849 (Staatsblad no. 3); 's Gravenhage 1849.

(*Vervolg van no. 102 dezer Courant.*)

Ten aanzien van het *derde* punt van haar Rapport (de middelen, om eene behoorlijke akademische vorming en ontwikkeling der jongelingschap te verzekeren), zegt de Commissie wel zeer juist, dat daartoe in de eerste plaats behooren goede wetten op het lager en middelbaar onderwijs (want tusschen *alle* onderwijs moet éénheid van beginselen bestaan, en is het lager en bepaaldelijk het middelbaar onderwijs niet behoorlijk georganiseerd, dan is 't niet wel mogelijk, een *goed* hooger onderwijs tot stand te brengen, of althans in stand te houden); — dat zij daarom in haar wets-ontwerp ook de vakken heeft aangewezen, waarover het *voorbereidend* staats-examen zal moeten loopen; — dat echter in de tweede plaats niets gelukkiger kan medewerken tot het beoogde doel, dan eene stipte, nauwlettende uitvoering der wetgeving op het hooger onderwijs zelf (zoo als wij reeds hebben opgemerkt); — dat, wat betreft de uitbreiding van de *materiële* hulpmiddelen der Hoogescholen, de commissie veel verwacht van *de steden en provinciën*, waar de Universiteiten gevestigd zijn, gevende de tot hiertoe door die steden en provinciën verstrekte bijdragen blijde uitzigten voor de toekomst (Op deze, gewis billijke en gegronde verwachting, heeft de Commissie dan ook gedeeltelijk hare voorstellen gebouwd. De Commissie vertrouwt, dat de gewesten en steden niet alleen bij gelegenheid of van tijd tot tijd tot de zoo noodzakelijke uitbreiding der materiële hulpmiddelen zullen medewerken, maar — op het door Utrecht reeds gegeven voorbeeld — door *vaste* jaarlijksche bijdragen in een gedeelte der kosten zullen voorzien. — Zekerlijk is het allezins billijk, dat de steden en gewesten, die in de eerste plaats zoo veel belang hebben en zoo groot belang stellen in 't behoud hunner Hoogescholen, ook in de eerste plaats helpen bijdragen (zoo als zij trouwens reeds lang en in aanzienlijke mate hebben gedaan) tot hare instandhouding en toenemenden bloei, zoo als ieder ook in Stad en Lande gaarne zal toestemmen.) — De Commissie teekent hier onder anderen verder aan, „dat men ook te Groningen (even als te Utrecht) op de uitbreiding en verbetering van al de hulpmiddelen, die tot *goed* natuurgeneeskundig en praktisch-geneeskundig onderwijs gevorderd worden, bedacht is, en dat de Staten der provincie te dien einde in hunne laatste vergadering op nieuw eene belangrijke som hebben beschikbaar gesteld." — Vervolgens wijst de Commissie der Regering op de aanmoediging van Kunsten en Wetenschappen in het algemeen en de bevordering der studiën van Hoogleeraren en Studerenden in het bijzonder. (Deze aanmoediging van regeringswege is zekerlijk wel noodig en was reeds lang hoog gewenscht! De Schoone Kunsten vonden haar in Nederland tot dus verre veel meer, dan de Wetenschappen, en wat zoude voor de menschheid en voor den Staat op den voorrang mogen aanspraak maken, Kunst of Wetenschap, als men de zaak eens vergelijkenderwijze wilde onderzoeken? De Kunst blijve aanmoediging vinden, — maar de Wetenschap vinde ze nu eindelijk ook eens weer. De voorstellen der Commissie kunnen mede daartoe leiden.) — De Commissie stipt te dezer plaatse ook de wenschelijkheid aan, dat het thans drukkende tarief van in- en uitgaande regten ten aanzien van boekwerken mogt gewijzigd worden. — Het slot van 't Rapport luidt aldus:

„Wij hebben, Sire! eene moeijelijke taak volbragt.

„Wij verwachten in geenen deele, dat de vrucht onzes „arbeids allen zal behagen: maar wij hebben onze overtui„ging onbewimpeld uitgesproken.

„De Natie stelt belang in den bloei van het Hooger On„derwijs; zij ziet met gespannen verwachting de voorstellen te „gemoet, die daaromtrent, van wege Uwe Majesteit, aan „de Volksvertegenwoordiging zullen worden gedaan.

„Het zij ons vergund, dit ons Verslag te besluiten met „den opregten wensch, dat het Uwe Majesteit gelukken „moge, eene Wetgeving op het Hooger Onderwijs tot stand „te brengen, die heerlijke vruchten kweeke; en dat het „nageslacht, over de geschiedenis van onzen tijd een regt„vaardig oordeel vellende, de Regering van den Derden „WILLEM als een tijdperk kenschetse, luisterrijk door den „bloei van Kunsten en Wetenschappen."

Het *Ontwerp van Wet* bestaat uit elf hoofdstukken en 153 artikels. Het is in geenen deele te verwonderen, dat zich in den boezem der Commissie uiteenloopende gevoelens hebben geopenbaard nopens den geest en den inhoud der te ontwerpen **Wet** op het Hooger Onderwijs. (In 't geheele werk wordt echter van OPZOOMER's afzonderlijk Ontwerp enz. bij name niet gesproken.) **Het** door de Commissie nu ingediende Wets-ontwerp is evenwel het resultaat, na herhaalde wisseling van gedachten, eindelijk en bijna eenstemmig geboren.

Het *stelsel*, dat door de Commissie in haar Wets-ontwerp is omhelsd, kan tot deze 4 hoofdpunten worden teruggebragt (bl. 112):

1. *Vrijheid van studie* in den meest onbeperkten zin.
2. *Volledigheid van Onderwijs*, geëvenredigd aan de eischen van onzen tijd en de behoeften onzer jongelingschap.
3. *Zekerheid der waarborgen voor den Staat*, ten aanzien der bekwaamheid zijner wetenschappelijk gevormde burgers.
4. *Onpartijdigheid in het oordeel* over dezer bekwaamheid, aan naauwgezetheid des onderzoeks verbonden.

Wij zullen thans de voornaamste bepalingen uit het Wetsontwerp mededeelen, met hetgeen de *Memorie van Toelichting* daaromtrent aanmerkt. Ook zullen wij sommige bepalingen bijeenvoegen (die in het Ontwerp op verschillende plaatsen voorkomen), om zoo doende tot een beter overzigt te kunnen komen.

Volgens de artt. 10, 15, 16, 18 blijven de *drie* thans aanwezige Hoogescholen bestaan (1); — aan *al* die Hoogescholen wordt onderwijs gegeven in *alle* vakken, waarover de onderscheidene examina zullen loopen (2), maar het onderwijs in de hoogere Oostersche Letterkunde zal alleen te Leiden *behoeven* gehouden te worden; — maar bovendien zal de gelegenheid bestaan (echter vooral te Leiden), om ook in alle *niet* op het Programma vermelde vakken of onderdeelen van vakken, die beoefend moeten kunnen worden, te worden onderwezen (3); — de methode van onderwijs, de wijze van oefening daarbij te bezigen *en de taal*, waarin het gegeven wordt, staan ter keuze van den Hoogleeraar (4).

Volgens art. 22 en art. 39, zullen voortaan slechts „Hoogleeraren" met het onderwijs zijn belast (dus zullen er geene „buitengewone" Hoogleeraren zijn, noch Lectoren), maar kunnen echter Privaat-Docenten ook als Akademische Onderwijzers optreden. — Het aantal Hoogleeraren zal zijn als volgt:

	Leiden.	Utrecht.	Groningen.
Letterkundige Faculteit........	7	5	5
Oostersche Letteren..	5		
Wis- en Natuurkunde	9	6	6
Regten......................	7	5	5
Geneeskunde	9	6	6
Godgeleerdheid (Herv. Kerk) ..	5	4	4
Te zamen....	42	26	26 (5).

Hoewel er geene buitengewone Professoren zullen komen (en wel zeer teregt), wordt echter voorgesteld (§ 26) twee soorten van jaarwedden te bepalen (te Groningen, ƒ 2200 en ƒ 1600); — in buitengewone gevallen kan de Regering echter eene hoogere bezoldiging geven. Wat de benoeming der Hoogleeraren betreft, zoo wordt voorgesteld (§ 29), deze te doen geschieden door den Koning, uit eene gemotiveerde voordragt van Curatoren, die daartoe VAN ELKE HOOGESCHOOL het advies vragen der Faculteit, waarin de te benoemen Hoogleeraar zal behooren (6). — Volgens § 35 kan een Hoogleeraar geene andere openbare betrekking bekleeden, noch eenige andere dan consultatieve praktijk uitoefenen, ten zij met toestemming des Konings (7); — in § 36 wordt onder de pligten der Hoogleeraren ook vermeld, dat zij met zorg en naauwgezetheid elke wetenschappelijke taak zullen volvoeren, die hun van Regeringswege wordt opgedragen (8). — Volgens § 39 en 40 ontvangen de Privaat-Docenten geene aanstelling van Staatswege, maar worden door Curatoren tijdelijk aangesteld, en kunnen ook door eene geldelijke toelage gesubsidieërd worden (9).

(*Wordt vervolgd.*)

---

(1) „Stelt men zich *het ideaal* eener in alle opzigten ruim begiftigde, door stoffelijke krachten uitmuntende Universiteit voor den geest, wenscht men dat *ideaal* na te jagen, schoon het onbereikbaar zij, de zamensmelting onzer drie Hoogescholen is onvermijdelijk... „De meerderheid heeft het denkbeeld verworpen, om onze akademien tot ééne enkele instelling ineen te smelten, en ten slotte heeft slechts *één lid* [OPZOOMER] dit gevoelen voorgestaan." *Mem. van Toel.* bl. 107, 108. — „Eene bezuiniging ten koste der voldoende ontwikkeling en vorming van het edelste deel onzer Natie is verwerpelijk," ald. bl. 117.

(2) ......„Is de staat aan den eenen kant verpligt te waken, dat niet dan grondig onderwezene jongelingen overgaan tot het uitoefenen van beroepen of het waarnemen van bedieningen, waartoe voorafgaande wetenschappelijke studie noodig is, aan den anderen kant heeft hij te zorgen, dat niemand de gelegenheid behoeft te ontberen, om zich daarvoor te bekwamen.... Ten dien einde moet het onderwijs, daar gegeven, alle hoofdvakken van elke wetenschap omvatten." *Mem. van Toelicht.* bl. 103. — Dáárom is de voorgestelde uitbreiding van het onderwijzend personeel aan *al* de Hoogescholen volstrekt noodig

(3) Wij teekenen hier aan, dat er, volgens het ontwerp der Commissie, alzoo zullen-zijn *twee kleinere* en ééne *grootere* Akademie. Maar aan die laatste *(Leiden)* zal geen *beter* onderrigt worden gegeven, dan aan de beide andere; slechts zal dáár de gelegenheid bestaan, om in meer bijzondere vakken te kunnen worden onderwezen, die *niet* voor de Akademische examens vereischt worden. De meerderheid der Commissie heeft het *behoud der andere Akademiën* beschouwd als eene *voorwaarde van hare toestemming* tot de meerdere uitbreiding van de Leidsche hoogeschool; — zij sprak hare overtuiging uit, dat ook het onderwijzend personeel te Utrecht en te Groningen, *vooral op laatstgemelde plaats*, vermeerdering behoeft.

(4) Wij behooren op het *goede* en noodzakelijke van deze bepalingen niet nader oplettend te maken.

(5) Deze getallen zijn de *minima*; — zij bedragen te zamen 94 personen. Daarbij gerekend de professoren aan de tegenwoordige Athenaea, eenige aanstaande privaat-docenten, dan zal dus het getal Docenten nog al aanzienlijk worden voor het geheele land.

(6) „Hoe de openstaande hoogleeraarsplaatsen te vervullen? ... Het *concours* schijnt door de ervaring niet proefhoudend te zijn bevonden," zegt de *Mem. van Toel.* bl. 126. De Commissie heeft gelijk. Want terwijl het *principe* van Concours volmaakt goed is, zoo is er echter reeds te dikwijls in de *toepassing* daarvan gefaald, dan dat het zich nog zou laten verdedigen. — Er is echter ook zeer veel ingebragt, en niet altijd ten onregte, tegen de tegenwoordige wijze van benoeming. Ons dunkt, dat de Commissie een' goeden middelweg heeft gevonden!

(7) Vooral het eerste gedeelte dezer bepaling moet worden toegejuicht. Men heeft toch voorbeelden gehad van hoogleeraren, die veel te dikwijls van hunnen post verwijderd bleven, doordien zij te veel tijd noodig hadden voor andere openbare betrekkingen.

(8) Zoo doende zou het *Kon. Nederl. Instituut voor kunsten en wetenschappen*, uit het oogpunt der regering, in vele gevallen inderdaad overtollig kunnen worden (n. l. als adviserend ligchaam der regering).

(9) „De privaat-docenten zullen eene school van aanstaande hoogleeraren vormen en de vrijwillige proefneming het natuurlijkst aan het doel beantwoorden, dat men zich voorheen bij de benoeming van buitengewone hoogleeraren voor oogen stelde." *Mem. van Toel.* bl. 124. — Het voorstel nopens het aanstellen van privaat-docenten is door de Commissie ontleend aan het (nog niet bekend gewordene) ontwerp der geneeskundige Commissie, en schijnt zich allezins en in elk opzigt aan te bevelen. Men zou er althans ook niet één gegrond bezwaar tegen kunnen aanvoeren.

Ingezonden Stukken.

Iets over het gevaar, dat het Lager Onderwijs bedreigt.

In eene circulaire van den Minister van binnenlandsche zaken van den 2den December 1849, no. 4, vijfde afdeeling, geeft Zijne Exc. te kennen, dat het hem zeer aangenaam zou zijn, indien de plaatselijke en provinciale besturen bij de beoordeeling van aanzoeken tot oprigting van scholen voortaan in den geest der tegenwoordige grondwet de meest mogelijke vrijgevigheid wilden in acht nemen.

Wij nemen de vrijheid betrekkelijk die circulaire in verband met de tegenwoordige grondwet eenige opmerkingen mede te deelen.

Volgens het derde der additionele artikelen onzer grondwet blijven alle, op het oogenblik der aanneming van de grondwet bestaande wetten, verordeningen en besluiten zoo lang in stand, tot zij door andere zijn vervangen, en dus ook de wet van den 3den April 1806. Deze *wet*, niet des Ministers inzigt of verlangen, moet dus het rigtsnoer voor het lager onderwijs blijven, totdat er eene andere *wet* is gemaakt Maar nu is in art. 12, door den Minister aangehaald, de magt om scholen toe te laten, niet onvoorwaardelijk gegeven aan de plaatselijke en provinciale besturen; want

VOOREERST luidt dat artikel aldus:

„Geene lagere school zal ergens, onder welken naam ook, mogen bestaan of opgerigt worden, zonder uitdrukkelijke vergunning van het respectief departementaal, landschap- of gemeentebestuur, na vooraf gevraagde inlichting en bedenkingen van den schoolopziener van het district of de plaatselijke schoolcommissie."

De provinciale en plaatselijke besturen moeten dus, vóór de vergunning te geven tot de oprigting eener school, daarover vragen de inlichting en bedenkingen van den schoolopziener van het district of de plaatselijke schoolcommissie.

TEN TWEEDE moet dit art. 12 in verband worden beschouwd met art. 2 dierzelfde wet, hetwelk aldus luidt:

„De departementale besturen zorgen, dat alomme, zoo veel mogelijk, binnen hun departement gelegenheid voorhanden zij om de jeugd behoorlijk onderwijs te doen erlangen; maar dat echter door eene onbepaalde toelating van scholen of onderwijzers, vooral ten platten lande, derzelver aantal niet te zeer vermeerdere."

Het provinciaal bestuur heeft dus in de behoefte der bevolking een' regel, waarnaar het zich bij toelating of weigering van nieuwe scholen heeft te rigten. Voorts zegt de Minister, dat hij het bij het naderen eener wetgeving op het lager onderwijs onnoodig acht, om een voorstel aan den Koning te doen, dat deze als hoofd der uitvoerende magt een appél op zich instelle, wanneer óf de provinciale óf de gemeentebesturen mogten weigeren eene vergunning te geven. Maar het is wel aan geen twijfel onderworpen, dat de Koning, nadat bij de grondwet bepaald is, dat het onderwijs bij de wet zal geregeld worden, zich zoodanig appél buiten de wet niet meer zou kunnen aanmatigen. Want de wetten, die er bestaan op het oogenblik van de aanneming der grondwet, blijven bestaan, en verandering kan de Koning in die wetten niet maken, zonder toestemming der kamers.

Het doel der circulaire des Ministers schijnt te zijn het doen ophouden van willekeur; doch zoo ver men weet, heeft er althans in deze provincie nooit willekeur plaats gehad in het toelaten of weigeren van scholen. De provinciale en plaatselijke overheid rigt zich naar art. 2 der wet, waarin de behoefte der bevolking als rigtsnoer, om vergunning te geven of te weigeren, wordt aangewezen. In de stad was het getal der scholen naar die behoefte bepaald bij de stedelijke Reglementen. Was daar eene school vacant, dan werd die vervuld. Werd er een verzoek gedaan, om eene school op te rigten boven het bij de Reglementen bepaalde getal, dan werd zulks geweigerd; en de Reglementen beslissen dus hier, niet willekeur. En zoo werden er ook op het platte land scholen opgerigt, als er behoefte was aan onderwijs, en werd de oprigting geweigerd als er geene behoefte bestond. Er was dus hier ook geen willekeur; want er werd nooit gevraagd naar personen, maar naar zaken. Ook waren die aanzoeken uiterst zeldzaam; misschien is er in de laatste tien jaren slechts één verzoek gedaan om eene bijzondere school op te rigten; ten minste een man, die met de schoolzaken in deze provincie bij uitnemendheid bekend is, verzekerde ons, dezer dagen zich niet meer dien tijd te herinneren. Voor deze Provincie was dus die circulaire, zoo ver dezelve het doen ophouden van willekeur bedoelt, niet noodig. Maar er is meer; men vreest, en niet zonder grond, dat dezelve hier gelijk elders schadelijk zal werken, door de bedoeling der gewijzigde grondwet tegen te staan.

Het is waar, die grondwet huldigt meer vrijheid, dan er thans bestaat, want nu kan niemand onderwijs geven zonder eene algemeene en speciale admissie, en volgens de nieuwe grondwet zal eene algemeene toelating genoeg zijn; maar die algemeene toelating wordt niet verkregen, dan met een bewijs van bekwaamheid en wel van bekwaamheid, die de *nieuwe* wet regelen zal, en die wet zal dus moeten vooraf gaan. Bovendien heeft de grondwet de vrijheid getemperd, of liever haar een tegenwigt gegeven, door de uitdrukkelijke bepaling, dat er overal van overheidswege voldoend openbaar onderwijs zal worden gegeven Zoolang nu deze laatste voorwaarde niet vervuld is, mag ook de eerste niet worden toegestaan. En is deze in onze provincie vervuld? Wat de stad betreft, zal er wel niemand zijn, die meenen zal, dat binnen haar nu reeds voldoende openbaar lager onderwijs wordt gegeven *van overheidswege*; daar hier geene eigenlijk gezegde openbare lagere scholen bestaan, in welke van overheidswege voldoend lager onderwijs wordt gegeven, dan de vier stads- en armenscholen; zoodat voor de kinderen uit den zoogenoemden fatsoenlijken stand, ja zelfs niet voor die van den burgerstand openbare scholen aanwezig zijn, terwijl ook het openbaar onderwijs voor armen en minvermogenden zooveel te beperkt is, dat er blijkens de mededeeling in eene der laatste Groninger couranten gedaan, nog meer arme of behoeftige kinderen zijn, die wegens gebrek aan ruimte op de

stadsscholen, in 't geheel geen onderwijs kunnen krijgen, dan vroeger; en vroeger was dit reeds *meer dan driehonderd!* Ja, wij vernemen, dat het bij de laatste telling gebleken is, dat 396 kinderen tusschen 5 en 12 jaar alhier noch van wege de stad, noch van wege de armbesturen, noch van wege eenige weldadige inrigting of menschenvrienden onderwijs verkrijgen, maar zonder onderrigt en opvoeding als redelooze dieren opgroeijen! De gegoeden ontvangen dus van overheidswege geen, en dus ook geen voldoend, lager onderwijs, omdat er voor hen in 't geheel geene openbare lagere scholen hier zijn, de armen en minvermogenden geen voldoend, omdat er voor hen op de bestaande openbare scholen geene ruimte is.

Wat moet van dien toestand nu het gevolg worden, als het onderwijs door de concurrentie nog minder zal worden, deels door de toenemende armoede onder de bestaande onderwijzers, die daardoor al weder ieder een gedeelte van hun bestaan zullen verliezen en daarmede de middelen, om zich goede schoollocalen, goede schoolmeubelen en noodige hulp van ondermeesters te verschaffen, deels voor de nieuwen, die zich vestigen zullen, en van welke een kind kan vooruit zien, dat ook zij spoedig het getal der armen in deze gemeente zullen vergrooten?

Eerst zorge men dus, dat er overal behoorlijk openbaar lager onderwijs voor alle standen te krijgen zij, hetwelk de grondwet even zoowel heeft voorgeschreven als de vrijheid van het bijzonder onderwijs, ja vroeger dan deze; zóó alleen zal men niet partijdig zijn, maar de geheele grondwet uitvoeren, door beide te gelijk in te voeren, zoowel voldoend lager onderwijs van overheidswege, als vrijheid van onderwijs.

Prof. VAN SWINDEREN heeft in zijn hoogst belangrijk boekje over Leeuwardens voorbeeld (waarmede, zoo als de schoolopziener LOKE zegt, de schrijver alle voorstanders van het onderwijs heeft verpligt (*), gelijk het Hoofdbestuur der Maatschappij: tot nut van 't algemeen daarvan exemplaren heeft gezonden aan alle departementen dier maatschappij tot voorbeeld ter navolging) een plan opgegeven, volgens hetwelk hier het geheel lager onderwijs zonder belangrijke vermeerdering van kosten, ten minste op den duur, kan geregeld worden. Waarom wordt dat toch niet algemeen ingevoerd? Was dat er eerst, dan kon men zoo vele bijzondere scholen oprigten als men verkoos; want dan hadden de ingezetenen gelegenheid, om hunne kinderen in openbare scholen een goed onderwijs te doen genieten.

Dat ook onderwijzers, die zich onbedacht zouden willen wagen aan een verzoek om eene bijzondere lagere school op te rigten, zich spiegelen aan hunne voorgangers, en leeren uit het voorbeeld, dat ook nog de laatste weken hebben opgeleverd, en uit al de voorbeelden, die Prof. VAN SWINDEREN in zijn aangehaald boekje heeft medegedeeld, b.v., dat hij niet één bijzonder onderwijzer in deze stad heeft zien sterven, dan arm, leeren beseffen, dat zij zich zelven ongelukkig maken en hunne familiën bij hunnen dood aan de schrikkelijkste armoede ter prooi geven. Ieder wachte zich voor schade!

(*) Schets van het Middelbaar en en Lager Onderwijs. Breda. 1849, bl. 99.

Ook een woord over het HoogerOnderwijs,

NAAR AANLEIDING VAN

Nog een woord over het Hooger Onderwijs.

(*Prov. Gron. Courant* van Dingsdag, 18 Dec. 1849.)

In langen tijd hebben wij niets gelezen, dat ons hart meer verkwikt en gestreeld heeft, dan het bovengenoemde stuk aan de *Prov. Groninger Courant* uit de provincie Groningen ingezonden. — Zie, aan zulke taal, aan zoodanige redeneringen heeft onze tijd behoefte, nog meer dan aan bezuinigingen en algemeen stemregt. Wanneer men meer zulke gevoelens koesterde en den moed had ze te openbaren, zou het beter met staat en kerk gesteld worden; en wij kunnen ons dus niet bedwingen openlijk onze vreugde over dit stuk te kennen te geven, en er nog een enkel woordje tot toelichting bij te voegen. — Vrijheid is de leus van onzen tijd, vrijheid voor allen en in alles. Welk eene ongerijmdheid is het nu, welk een gebrek aan vaste overtuiging, aan consequentie, om de vrijheid van leeren te willen beperken, door het betalen van schoolgeld, of welken naam men aan het geld, dat voor onderwijs betaald wordt, wil geven. Hoe dwaas! Voor drie-, vierhonderd jaren werden er scholen gesticht, waar het onderwijs gratis gegeven werd, en nu zou men het onderwijs laten betalen!

Maar neen, dwaas zeggen wij, onregtvaardig, onredelijk, onchristelijk, ongodsdienstig moesten wij zeggen. Zoo geeft men den rijken, die reeds zooveel genieten, ook nog het voorregt van beschaving, en verhindert den zoon van den kruijer op den hoek om zich den weg te banen tot het lidmaatschap der Staten Generaal, enz., alsof het niet genoeg ware, dat de rijke met verlakte laarzen en satijnen stropdas kan gaan, paté de foie gras eet en champagne drinkt. — Wij weten wel, dat menigeen zal zeggen, dat de kruijer toch geene gelegenheid zal hebben zijne kinderen Sanskrit en Arabisch te laten leeren, als zijn jongen, zoodra hij lezen, schrijven en rekenen geleerd heeft, bij een' schoenlapper of kleerenmaker op het handwerk zal moeten gaan: — maar dat zijn dwaze redeneringen. Ook als hij nooit van Hooger Onderwijs gediend zal willen zijn, moet men het hem toch verstrekken. — Men versta ons echter wel. Men moet hem de gelegenheid verschaffen om te leeren, als hij wil. Want daar heeft de schrijver van »Nog een woord enz." den spijker juist op den kop geslagen; men mag vooral noch ouders noch kinderen *dwingen*. Neen, geen *dwang* in onzen *vrijen* en *vrijzinnigen* tijd! Foei! Verbeeld u, er zijn inrigtingen van onderwijs, wij kennen ze, wij zouden ze kunnen noemen, doch wij willen het nog niet doen, in de hoop dat zij, die er het toezigt over hebben, zich beteren en tot inkeer zullen komen; er zijn zulke inrigtingen zeg ik, waar men meent dat onderwijzers en bezorgers moeten weten, *wat* en *hoe* er geleerd moet worden, waar men, als de jongens niet leeren willen, *zoo* en *wat* hun bevolen wordt, den moed, ja de stoutheid, den overmoed heeft, hen te straffen en te *dwingen*, om dat te doen, wat de orde der school medebrengt. Wie kan zulk eene tirannij, zulk een dwangstelsel in de 19de eeuw verdragen? Hoe, men zal ouders beletten te zeggen wat hunne kinderen moeten leeren? Als op eene openbare inrigting van onderwijs door menschen, die alleen hunne eigene grootheid beoogen, *naar hunne eigene wijsheid willen regeren*, eene bepaalde massa van kundigheden is voorgeschreven, die aan de kinderen moet *toegediend* worden, even als een apothekersdrankje, dan zal men ouders en kinderen beletten het hun toegediende te weigeren, en zich met de helft te vergenoegen. Waar blijft dan onze hoog geroemde vrijheid? Neen, waarde schrijver van „Nog een woord," te regt hebt gij zulke inrigtingen aan de kaak gesteld. Vrijheid voor allen en in alles zij onze leus. Vrijheid voor ouders en vooral ook voor kinderen, om te leeren *wat* hun belieft en goeddunkt en *zoo* als het hun belieft. Vandaag en morgen eens leeren, en dan weer eens uit wandelen of uit schaatsenrijden gaan. Van het een wat medenemen, als het *toegediende* smaakt, en voor het andere vriendelijk bedanken, even als men aan een fatsoenlijk diné niet van al de schotels behoeft te gebruiken. En vooral geen geld voor het couvert betalen, noch veel noch weinig, alles gratis; en nog veel minder straffen of dwang. Eén ding echter hebt gij nog vergeten. Bovenal aan de ouders, of nog liever aan de leerlingen, — want die weten natuurlijk het best wat hun dient, en zij zijn immers de naast bij het geheele geval betrokkenen, — vooral aan hen de contrôle over de school, het onderwijs, den gang daarvan, de leerboeken en de onderwijzers opgedragen: en nooit eenig onderzoek naar de vorderingen der leerlingen. Zoo lang men het toch niet zoo ver gebragt heeft, zal men weinig winnen, al liet men ook voor het overige het *hoe* en het *hoeveel* van het onderwijs aan de leerlingen ter beoordeeling. Wij hebben immers eens een publiek examen bijgewoond, waar de leermeesters *zonder hooger beroep over hun eigen werk vonnisten*, en daar waren de leerlingen, die, even als hunne ouders, slaafsch van ziel zich aan het dwangstelsel onderworpen hadden, met anderen, die „met een' ed'len moed bezield" en, als aanstaande burgers van een' vrijen staat, vrijheid en gelijkheid bemind en allen dwang verfoeid hadden, bijeen. En, zoudt gij het gelooven? De eersten wisten wat hun gevraagd werd en zagen aan het gelaat van alle aanwezigen, dat hun gehouden gedrag goedkeuring verwierf, en de anderen zaten, om het eens plat uit te drukken in zulk eene ernstige zaak, met hunnen mond vol tanden. Nu vragen wij, hoe moest dit *hun ontwikkelingsgang storen*, hun liefdevol gemoed verbitteren, of welk een gevaar liepen zulke knapen, om zelven tot een' slaafachtigen zin gebogen te worden. Neen, toen liep ons de gal over en treurden wij tevens over het *met vermetele hand ingrijpen in het den ouders natuurlijk en onvervreemdbaar regt*, hunne kinderen zoo stom te laten opgroeijen als zij zelve maar verkozen.

Dit moest ons van het hart, nu wij zagen, dat ook zulke mannen als de schrijver van het „Nog een woord enz." dezelfde gevoelens koesterden. Tot nog toe, wij willen het eerlijk bekennen, hadden wij den moed niet gehad er openlijk voor uit te komen, maar, goed voorgaan doet wel volgen. Het is niet iedereen gegeven een ijsbreker, een hervormer te zijn; maar wordt de vlag der vrijheid eens met eene moedige hand opgestoken, dan krijgt ook de versaagde moed. Wij willen dan ook gaarne aannemen, dat het *bevoegde personen* zijn, die zulke *inrigtingen van onderwijs voor even ondoelmatig als kostbaar, ja, der ware vorming van geest en hart veelzins nadeelig* rekenen, maar moeten eerlijk bekennen, dat wij nog niet tot dien trap van moed gekomen zijn, om te durven oordeelen over zaken, waarvan wij eigenlijk niets weten. Wanneer wij echter meer en meer zulke voorgangers krijgen, als de schrijver van het „*Nog een woord* enz.," wie weet hoe spoedig wij ook deze schroomvalligheid overwinnen.

Koningrijk der Nederlanden, 21 Dec. 1849.

EGYPTE.

Uit Alexandrië verneemt men van den 26sten November, dat *Abbas*-pacha in Caïro eenen grooten raad met de gezamenlijke gouverneurs en skeiks gehouden had, om te overleggen op welke wijze men het treurige lot der Fellahs (den bijnaam voor hen die tot de lagere volksklasse behooren) kon verbeteren. Belangrijke besluiten werden in die vergadering genomen, onder anderen om aan de bezitters van groote erfleenen, die grootendeels verkwisters en schuldenmakers zijn, hunne bezittingen te ontnemen en die aan de dorpbewoners ten gebruike af te staan. *Abbas*-pacha moet bij deze gelegenheid evenzeer bewijzen van een gezond oordeel als van regtschapenheid gegeven hebben.

ITALIE.

TURIN, 18 December.

Koning *Victor-Emmanuel* heeft verlangd, dat zijn oudste zoon, kroonprins van Piëmont, in de rollen der nat. gardes als honorair soldaat zal ingeschreven worden.

DUITSCHLAND.

WEENEN, 21 December.

Men deelt de volgende statistiek van de Oostenrijksche ministers sedert 1848 mede: Negen van hen zijn in andere betrekkingen overgegaan (*Kübeck*, *Kolowrath*, *Doblhoff*, enz.); vier zijn tot het burgerlijk leven teruggekeerd (*Pillersdorf*, *Schwarzer*, *Hornbostl*, *Wessenberg*); vier zijn voortvlugtig (*Kossuth*, *Szemere*, *Horvath*, *C. Batthyanyi*), drie zijn krankzinnig geworden (*Stadion*, *Taafe*, *Tzechenyi*), twee zijn verbannen (*Metternich*, *Sedlnitzki*); een is vermoord (*Latour*); twee zijn ter dood gebragt (*Csanyi* aan de galg, *L. Batthyanyi* doodgeschoten). In het geheel hebben dus sedert Maart 1848 niet minder dan 25 ministers uitgediend.

— De jongste berigten uit Konstantinopel zijn vol van de schoonste verwachtingen op eene gewenschte beslechting der hangende kwestiën. De Sultan schijnt volkomen tevreden te zijn met den uitslag der pogingen van zijn' gezant te Petersburg en heeft hem tot mustachar van den groot-vizier, en tot den rang van beambte van den eersten rang van de eerste klasse benoemd.

— De sneeuwval in vele streken van Hongarije is in de laatste dagen zoo hevig geweest, dat vele dorpen geheel bedolven liggen onder de sneeuw. De oudste personen herinneren zich niet ooit dergelijke sneeuwmassa bijgewoond te hebben.

Van den 21sten. De telegrafische liniën uit het centraal bureau in den Hofburg en de ministeriële gebouwen zijn voltooid. Elke depêche wordt — dadelijk na hare ontvangst — naar de des betreffende ministeriën getelegrafeerd.

Bijzondere berigten.

WEENEN, 20 December. De troepenbewegingen in Bohemen duren voort. Uit Hongarije gaan eveneens troepen en krijgsvoorraad in die rigting af. Behalve dien vinden er ook talrijke garnizoensverwisselingen zoowel in Moravie, Hongarije, Croatie, Dalmatië, als ook in onze omstreken plaats. Een gedeelte van het onder den Banus staande legerkorps heeft tevens bevel ontvangen, om naar de Bosnische grenzen op te rukken, ten einde het cordon aldaar te versterken. Naar men van de Poolsche grenzen meldt, staat aldaar een Russisch leger, welks sterkte op 14,000 man gerekend wordt, volledig uitgerust en marschvaardig, zonder dat men echter iets naders omtrent deszelfs bestemming weet te zeggen. Ofschoon er tot eene gedeeltelijke reductie van het Oostenrijksche leger besloten was, wordt het remonteren, bepaaldelijk van de huzarenregementen, ijverig doorgezet, en werd onlangs de werving van 6000 vrijwilligers (voorloopig tot ult. Februarij) bevolen.

Van den 21sten. Wederom zijn te Arad 21 vonnissen door 't krijgsgeregt geveld, waarbij 5 voormalige k.k. officieren zijn veroordeeld tot de doodstraf door den strop, die echter verzacht is (?) door verandering in eene gevangenisstraf in boeijen voor den tijd van 16 jaren. Het vonnis der overige 16 is vestingarrest van 6—12 jaren.

FRANKFORT, 22 December.

De nieuwe bonds-commissie heeft haar plan doorgezet, dat de rijksbestuurder de tot dusverre door hem uitgeoefende centrale magt, zonder eenige uiterlijke plegtigheid in hare handen zou nederleggen. De onverschilligheid, waarmede men hier deze zonderlinge installatie, die in alle stilte op eene buitenplaats van den aartshertog, nabij deze stad, heeft plaats gehad, vernomen heeft, contrasteert zeer met het openbare vreugdebetoon, dat bij de aankomst en het in functie treden van den volksgezinden aartshertog *Johann* plaats had.

— Naar men verneemt, luiden de instructiën aan de Oostenrijksche leden der nieuwe bonds-commissie gegeven, dat zij o. a. moeten trachten, om de revolutionnaire bewegingen in de Duitsche staten te onderdrukken en de pacificatie derzelve te bespoedigen; wijders de organisatie van het Duitsche bondsleger te bevorderen, alsmede eene vereeniging in het tolwezen te bewerkstelligen. Ten aanzien van dit laatste punt zullen zij bezwaarlijk ondersteuning bij hunne Pruissische ambtgenooten vinden, tenzij Oostenrijk besluiten kunne, zich blindeling aan de Pruissische leiding te onderwerpen, hetgeen echter niet te verwachten is.

— In de zitting der Saksische Tweede Kamer van den 19den dezer heeft de minister van buitenlandsche zaken, ter beantwoording eener interpellatie wegens het bijeentrekken van aanzienlijke Oostenrijksche strijdkrachten aan de Saksische grenzen, gezegd dat hij dienaangaande geene bijzondere inlichtingen konde geven, vermits de regering nopens deze bijeentrekking van troepen geen officiële mededeeling ontvangen had, en zij er dus niets meer van wist dan uit de openbare dagbladen bekend was; dat in elk geval de vereeniging dier troepen niet aan vijandelijke oogmerken jegens Saksen moest worden toegeschreven, en dat de gisting der gemoederen, die door de geruchten van het aanstaande binnenrukken der Oostenrijkers en Pruissen in Saksen veroorzaakt was, weldra van zelf weder zou ophouden, wanneer uit de daadzaken bleek, dat die geruchten ongegrond waren.

— Sommige dagbladen spreken van eene uitgestrekte zamenzwering, die in Rusland ontdekt zou zijn en Moskau tot middelpunt hebben. Een aantal leden van den senaat en andere aanzienlijken waren, volgens de gevonden papieren, daarin betrokken, en het doel zou niets minder geweest zijn dan den Keizer te vermoorden en de tegenwoordige dynastie te doen vallen. — Soortgelijke geruchten hebben echter reeds meermalen geloopen, zonder later bevestigd te worden.

Van den 24sten. Gelijk men verwachtte, is de Wurtembergsche constituerende vergadering, na den 22sten de recruterings-wet afgehandeld en goedgekeurd te hebben, nog dien eigen avond tot eene buitengewone zitting bijeengeroepen en is daarin het koninklijke besluit tot ontbinding voorgelezed. Hierbij is tevens eene nieuwe verkiezing, ingevolge de wet van den 1sten Julij, vastgesteld. De vergadering is hierop rustig uiteen gegaan.

Nadat de heer *v. Schlayer* het besluit van ontbinding had voorgelezen, heeft hij, benevens zijne overige ter vergadering aanwezige ambtgenooten, de zaal verlaten. Daarop heeft de voorzitter eene aanspraak gehouden tot zijne m[illegible]

Hij heeft daarin ten slotte als zijnen wensch [illegible] gegeven, dat het beroep, 't welk Z. M. op het v[illegible] tot heil van den staat mogt strekken, en dat het a[illegible] jaar aan Duitschland in het algemeen meer zegen aanbrengen, dan het verloopene. Dat eenmaal de eischen der Duitsche natie naar eenheid en vrij[illegible] venhand zonden bekomen op het geweld, waar die vorderingen trachtte te onderdrukken, meer [illegible] zeker te mogen stellen, en hij hoopte, dat het volk a[illegible] met vertrouwen en rustig zoude afwachten.

— In Baden is de staat van beleg op nieuw 4 weken verlengd.

GROOT-BRITTANJE.

LONDEN, 23 December.

Eenige dagen geleden is de prins *van Wallis* uit [illegible] levensgevaar gered. Hij vergezelde zijnen vader op [illegible] in de omstreken van Osborne, terwijl ook de Kon[illegible] haar gewoon gevolg, in een rijtuig daarbij tegenw[illegible] Juist toen lord *Canning* een' haas wilde schiete[illegible] vogel neder, die door een' der andere jager[illegible] de jonge prins haastte zich, met kinderlijke levendigheid, om dien op te rapen, en geraakte toevallig tusschen het schot van lord *Canning* en den haas, welken deze treffen wilde, toen kolonel *Grey*, het gevaar ziende, toesnelde om den Erfgenaam der Kroon met gevaar van zijn eigen leven daartegen te dekken, waardoor het pand van zijnen rok op twintig plaatsen met jagthagel doorboord werd, die anders, naar alle waarschijnlijkheid, het hoofd of gelaat des prinsen getroffen zou hebben. De Koningin en al de overigen die het zagen, waren als door een' electrieken schok getroffen, en lord *Canning*, die, op het zien der algemeene ontsteltenis, niet begreep, welk kwaad hij kon bedreven hebben, viel in zwijm, terwijl lady *Canning*, toen zij haren echtgenoot zag nederstorten, in het denkbeeld geraakte dat zijn geweer gesprongen en hij gevaarlijk gekwetst was. Men kan zich de blijdschap der Koningin en van het overig gezelschap voorstellen, toen zij vernamen dat alles gelukkig was afgeloopen, zonder iemand te kwetsen. — Op deze wijze wordt dit voorval door een der dagbladen medegedeeld; andere bladen vermoeden echter dat het verhaal wel een weinig sterk gekleurd is.

(*Zie het vervolg der Nieuwstijdingen, enz. in het Bijvoegsel.*)

ZEETIJDINGEN.

Binnengekomen te Amsterdam den 22 Dec., kapit. *Wortelboer* Amsterdam, van Bordeaux; *Teensma* Reintje, van Petersburg; *Meijer* Ids en *Poppen* Hillegonda Ida, beide van Riga; *Bossinga* Ceres en *Jonkhoff* de Hoop, beide van Koningsbergen; *Steffens* Alida Maria, van Oudsoen; den 23sten *Kuiper* Alida Schuringa, van Hull; *de Jong* Maria, van Pernau; *de Vries* Duna, van Riga; *Zoutman* Geertruida, van Dantzig. — Te Texel den 23 Dec., *de Boer* de Verwachting, van Malaga; *Dommering* Gepkelina Lucretia, van Bergen; *Roelfsema* Hillegina Geerdina, van Hammerfest. — Te Helvoet den 22 Dec., *Kolk* Dankbaarheid, van Newcastle. — Te Marseille den 18 Dec., *de Boer* Eliza, van Rotterdam. — Te Londen den 21 Dec., *Croes* jonge Antje, van Workum. — Te Torbay den 20 Dec., *de Haan* Mercurius, van Liverpool. — Te Lynn den 20 Dec., *Paap* Margaretha, van Elbing.

Binnengekomen te Amsterdam den 25 Dec., kapit. *de Boer* de Verwachting, van Malaga; *Dommering* Gepkelina Lucretia, van Bergen; *Roelfsema* Hillechiena Geerdina, van Hamerfest. — Te Texel den 24 Dec., *Kuiper* de 5 Gezusters, van Leith; *Schaaf* jonkvr. Elisabeth, van Dantzig; den 25sten *Giezen* Nijverdal, van Dundee; *Klein* Antje, van Stettin. — Te Vlissingen den 23 Dec., *Zetting* Gesina, *Smaal* Jantina Catharina, *Bockhout* Johannes Hermannus en *Wolthekker* Sophia Clasina, alle vier van Koningsbergen. — Te Genua den 16 Dec., *de Jong* de 6 Gebroeders en den 17den *de Boer* Helena Catharina, beide van Amsterdam. — Op de Rivier van Nantes den 20 of 21 Dec., *Douwes* Afina Hillechiena, van Petersburg. — Te Londen den 23 Dec., *Douwes* Jeldina Margaretha, van Rouaan. — Op de Elve den 21 Dec., *Kramer* de 4 Gebroeders, van Sunderland.

Vertrokken van Amsterdam den 23 Dec., kapit. *Fekkes* Tjallinga Aurelia, naar Livorno; *Bakker* Frouwina, naar Liverpool. — Van Texel den 23 Dec., *Dik* Johanna Maria, naar Newcastle. — Van Helvoet den 23 Dec., *Postema* Gesina, naar Londen. — Van Falmouth den 20 Dec., *Jongebloed* Johanna, naar Nantes.

Vertrokken van Portsmouth den 21 Dec., kapit. *de Winter* Margaretha en *Stuitje* Christina, beide naar Bordeaux.

Het schip *Mentor*, kapit. de Kok, van Rotterdam naar Messina, is met gebroken roer te Brouwershaven in het gat ten anker gekomen, doch heeft na gedane reparatie de reis weder voortgezet.

Het schip *de Hoop*, kapit. Engelsman, van Napels naar Smirna, te Syra met schade binnengeloopen, is afgekeurd

Het schip *Afina*, kapit. Pott, van Koningsbergen naar Antwerpen gedestineerd, is bij het opzeilen bij Everinge gestrand, en na in vlot water gebragt te zijn, gezonken; het schip met de [illegible] hebbende lading zal weg zijn.

Het schip *Margaretha Sibina*, kapit. de Ruiter, van Kioge naar Jersey, is den 21 Dec. bij Romneij gezonken, doch het volk gered.

Het schip *Lammegina*, kapit. Greven, van Grangemouth naar Cadix, is te Portsmouth met verlies van zeilen, enz. binnengeloopen.

ZOUTKAMP, 26 Dec. De schepen *Hendrika Jantina*, kapit. Leeuwe; *Willem Hendrik*, kapit. Hangelbroek; *Alarm*, kapit. Colverson, en *Hinderkina*, kapit. Waterborg, den 21 dezer naar beneden gezeild, zijn door stilte en ijsgang terug gekomen.

DELFZIJL, 27 Dec. Binnengekomen den 21sten kapit. *Borst* Catharina, van Dantzig; *Rozeboom* Onderneming, van Norden; den 24sten *de Boer* ......, van Engeland; *Greven* Libra, van Dantzig; *van Dijk* Goede Vrienden, van Schotland naar Hamburg; deze is als bijlegger terug gekomen; *Hoek* Herstelling, van Hamburg.

BURGERLIJKE STAND.

Van den 21sten tot en met den 27sten December zijn te *Groningen* geboren 12 zoons en 9 dochters; gehuwd 5 paren; overleden 8 ouden en 3 jongen.

PRIJZEN DER GRANEN, ZADEN, ENZ.

ROTTERDAM, 24 *December*. Bij het ver gevorderde saizoen en de ophanden zijnde Feestdagen, was de aanvoer ter Graanmarkt van heden volstrekt onbeduidend, en bepaalde zich het verhandelde tot gerijven aan consumtie. Er is verkocht van Tarwe: 160, 163 ℔ N. Hoogl. Kleefsche *f* 235, *f* 240; 158 ℔ Cubanka *f* 275. — Van Rogge: 148 ℔ Jur. Rijn *f* 138; 151 ℔ N. Bovenl. *f* 134. — De overige artikelen zonder omgang.

AMSTERDAM, 24 *December*. Tarwe en Rogge tot vorige prijzen aan cons. verkocht. Van Tarwe: 130 ℔ b. Pools. *f* 272; 130, 131 ℔ n. Bovenl. *f* 208, *f* 210; 131 ℔ n. Kleefs. *f* 230. En van Rogge: 123 ℔ Hannoversche *f* 135; 122 ℔ o. Norder *f* 130; 125 ℔ n. Geld. *f* 140; 117 ℔ gedr. *f* 121. — Gerst en Haver zonder handel.

Koolzaad in een doen: op 9 vat dadelijk 72¼ p. vl.; April 73¼ p. vl; Sept. en Oct. 63 p. vl. — Lijnzaad zonder handel. — Raapolie dadelijk en op levering williger: op 6/w. *f* 44; vlieg. *f* 43 a *f* 43,50; Mei *f* 42,75 a *f* 43; Sept., Oct. en Nov. *f* 37,50 a 75. — Lijnolie iets aangenamer: op 6/w. *f* 30,75; vlieg. *f* 29,75 a *f* 30; 1sten Maart, April en Mei *f* 30 a *f* 30,25. — Hennepolie op 6/w. *f* 38,50; vlieg. *f* 37,50. — Raapkoeken *f* 52 a *f* 56. — Lijnkoeken *f* 6,50 a *f* 9,50.

LONDEN, 24 *Dec.* Ten gevolge van geringen aanvoer was heden voor puike Inl. Tarwe 1 sh. avans op de prijzen van l.l. Maandag te bedingen; mindere kwal. onveranderd; ook goede vreemde soorten waren hooger; mindere daarentegen onbegeerd. Inl. Garst onveranderd; vreemde 1 sh. lager. Van Haver waren inferieure kwal. iets lager. Boonen en Erwten souteneerden met moeite de vorige notering.

PRIJS-COURANT DER EFFEKTEN.

WOENSDAG, 26 December.

Holl. 2½ pCts. 55⅛. Dito 4 pCts. 84. Fransche 3 pCts. 53[illegible]

Spanje 5 pCts. 85 £ 12¾. Dito 510 £ 12¾, ½. Dito Coupons (Nieuwe) 8¾. Dito Oude 8¾. Dito 3 pCts. Binnenl. 28½, 29, ⅛. Portug. 4 pCts. 36¾. Mexico 5 pCts. 26¾, ½. Peru 4 pcts. 53½, ½. Uitgest. Dito 18⅞, ¼. Oostenr. 5 pCts. 81.

De stemming was heden over het algemeen willig met tamelijk vendige omzettingen, vooral in Spaansche fondsen, waarvan alle sorten tot iets hoogere prijzen te plaatsen waren. Holl., Fransche, Portug. en Peruaansche fondsen zijn insgelijks tot betere koersen gedaan. Mexic. aanvankelijk williger, blijven later weder flauwer.

ADVERTENTIEN.

PICTURA.

JAARLIJKSCHE VERGADERING van het KUNSTLIEVEND GENOOTSCHAP *ter aanmoediging en bevordering van Teeken- en Schilderkunst*, onder den naam **PICTURA**, op VRIJDAG, den 28sten December 1849, des avonds te 7 uur in het gewone Lokaal. — ALGEMEEN VER... van *Dr. H. WOLTHERS*. — ...EEREPRIJS.

Namens het Bestuur;
H. TIDDENS, *Secretaris.*

De ST...ING van het DEPARTEMENT *GRONingen*, ...**ERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ** ter **bevordering der Nijverheid**, op den ...LV... den 29sten December 1849, des namiddags te 4 ...uur in het CONCERTHUIS te *Groningen*.

G. A. STRATINGH,
Secretaris.

De COMMISSIE van *SPIJSUITDEELING* aan BEHOEFTIGEN ter dezer STEDE geeft bij deze ...ROND de daarbij belanghebbenden, dat de EERSTE ...ING zal plaats hebben op DONDERDAG, den 24 De... ...UARIJ 1850, en tevens, dat de VERVALLEN ...voorwaardelijk zullen worden GEWEIGERD.

Namens de Commissie voornd.:
...BURG... CANTER-CREMERS, *Secretaris*.

...STUUR DER VEREENIGING TOT *BEVORDERING VAN ZEDELIJKHEID EN GODSDIENSTIGHEID onder de hier wonende* **DIENSTBODEN** maakt aan de INGEZETENEN bekend, dat het ...JOACHIM BREKHOF en diens VROUW, op hun verzoek, als *Besteder en Bestedster van Dienstbboden* uit zijne ...t ontslagen, en nu als zoodanig aangesteld heeft, om met den 1sten Januarij e.k. die betrekking te aanvaarden: **DIEDERIK GEERSSINGA** en **VROUW**, wonende in de Stoeldraaijerstraat, lett. H no. 10.

Het beveelt deze onder zijn opzigt staande Lieden in de begunstiging zijner Stadgenooten aan, zullende zij een iegelijk, die door hunne bemiddeling een' Dienst of Dienstbode, het zij Mannelijke of Vrouwelijke, begeert, met naauwgezetheid daartoe behulpzaam zijn tegen eene belooning van **50** Cents.

GRONINGEN, 19 December 1849.

Het Bestuur voornoemd en uit diens Naam:
W. GERHARDS, *President.*
H. J. TRIP, *Secretaris.*

GEBOORTE-, HUWELIJKS- EN STERFBERIGTEN.

Heden beviel van een' ZOON AAFKE F. VAN BOLHUIS, Echtgenoote van

R. P. BOERSEMA.

WISVLIET, 24 December 1849.

Heden avond Mijne geliefde Echtgenoot D. H. JONKMAN beviel van een ZOON.

GRONINGEN, 25 December 1849.

G. V. BRUIN.

Heden Mijne geliefde Echtgenoot WIBBINA DOUWES beviel van eene DOCHTER.

BEERTA, 26 December 1849.

W. SMITH.

Heden overleed, na een smartvol lijden van ettelijke weken, in den ouderdom van ruim 48 jaren, mijne hartelijk geliefde Echtgenoot, Vrouwe JANKE SIMONS. Ik verlies in haar eene getrouwe en liefderijke Gade, en onze Kinderen eene zorgvolle Moeder. Haar aandenken blijft bij ons in zegening.

J. HORA BUMA.

Den Huize KLINCKEMA, te *Zuidhorn*, 22 December 1849.

Op Maandag den 24sten December, des avonds te zeven, een kwartier uur vóór onze aankomst te *Zwolle*, overleed aldaar onze veel geliefde Stiefvader O. F. GUMAIN, in den gezegenden ouderdom van 76 jaren.

P. BEKKER
en
A. J. C. BEKKER, geb. **LAMBERS.**

Heden overleed, tot onze diepe droefheid, ons eenigste geliefd KINDJE, in den ouderdom van slechts negen maanden.

G. J. C. AVELING VAN SCHAIK,
Apotheker.
T. VAN SCHAIK,
geb. **SCHINKELIUS.**

GRONINGEN, 25 December 1849.

Heden avond overleed, kalm en gerust, na een lang en hevig lijden, mijne geliefde Echtgenoot AALTJE B... ...ERG, na eene genoegelijke echtvereeniging van ruim 27 jaren, in den ouderdom van 53 jaren en 4 maanden, tot bittere droefheid van mij, mijne Kinderen en Behuwd-Kinderen.

GRONINGEN, 25 December 1849.

H. HECKMAN.

Heden overleed, in ruim 86jarigen ouderdom, mijn geliefde Echtgenoot JAN VAN HUMMEL, *rustend Onderwijzer* albier.

GRONINGEN, 26 December 1849.

W. LINDWURM,
Wedw. J. VAN HUMMEL.

De Boekhandelaar **W. EEKHOFF**, te *Leeuwarden*, heeft uitgegeven, doch niet algemeen verzonden:

Het **REGT** *der* **HERVORMDE FLOREENPLIGTIGEN**, *ten platten lande in* FRIESLAND, *op de* VERKIEZING VAN PREDIKANTEN *en op het* BEHEER VAN DE KERKEGOEDEREN, *toegelicht en verdedigd door de Hervormde Kerkvoogden van den Dorpe* WELDUM, *in Maart* 1849. *Uitgegeven door* Mr. *W. W.* BUMA, Ridder der Orde van den Nederlandschen Leeuw, Raadsheer in het Provinciaal Geregtshof van *Friesland*, te *Leeuwarden*, met een Naschrift over art. 15 van het Algemeen Reglement op het Bestuur der Nederlandsche Hervormde Kerk van 1816................ Prijs 60 Ct.

Behalve op de Boekhandelaars in *Friesland*, te *Groningen* alleen verkrijgbaar gesteld bij VAN WICHEREN, SCHIERBEEK en WOLTERS.

Bij den Boekhandelaar **A. E. C. VAN SOMEREN**, te *Zutphen*, is van de pers gekomen en alom verkrijgbaar gesteld:

DE TWEEDE VERBETERDE EN VERMEERDERDE DRUK van *RUTGERS VAN DER LOEFF*, **GODSDIENSTIGE OEFENINGEN.** Handleiding bij Catechizatiën en Volksleesboek over de Christelijke waarheid. Prijs.................................. *f* 1—90.

Auteur en Uitgever zijn het Publiek dankbaar voor de goede ontvangst van dit Werkje, waarvan de zeer aanzienlijke oplage des eersten druks in ruim twee jaren werd verkocht. — In weerwil dat deze tweede Editie zeer vermeerderd is, is de prijs ten behoeve van Catechizanten minder gesteld dan die van den eersten druk, en wordt het werkje thans op nieuw als *Leesboek over de Christelijke waarheid* zeer aanbevolen.

Met succes wordt gedebiteerd:

HET CHRISTUS-RIJK OP AARDE. Evangelische Beschouwingen over de Christelijke Kerk, door *J. WITKOP*, Predikant te *Zutphen*,................ *f* 1—90.

Deze Beschouwingen zijn de volgende:

I. Oorsprong en wording der Christelijke Kerk.
II. Innerlijk leven der Kerk van Christus.
III. De kracht, waardoor in de Christelijke Kerk het ware leven wordt onderhouden en volmaakt.
IV. De wederzijdsche betrekking der Christelijke Kerk en der wereld.
V. Werking der Chr. Kerk op de volmaking harer Leden.
VI. De Chr. Kerk op aarde in de toekomst.

Bij **BROESE & COMP.**, te *Breda*, is van de pers gekomen:

LOF VAN DEN OORLOG,
OF
WEDERLEGGING VAN DE LEERSTELLINGEN
DER
VRIENDEN van den VREDE.

NAAR HET FRANSCH VOOR NEDERLANDERS BEWERKT.
PRIJS **80** Cents.

Door **P. A. REIJNDERS**, te *Meppel*, is heden verzonden: blad 25, 26, 27, Titel, Inhoud en Carton van

HET CHRISTELIJK ZONDAGSBLAD,

3de JAARGANG,

alsmede het PROSPECTUS en INTEEKENLIJST voor den 4den *Jaargang* (1850), welke, onder den titel:

NIEUW CHRISTELIJK ZONDAGSBLAD,

zal worden uitgegeven onder Redactie van

J. J. SWIERS, *predikant te* HAVELTE,

en onder medewerking der onderstaande Heeren:

M. A. AMSHOFF,	Pred. te	*Groningen.*
G. BRUNA,	,,	*Hasselt.*
E. J. DIEST LORGION,	,,	*Groningen.*
U. P. GOUDSCHAAL,	,,	*Scheemda.*
K. HAMER, (de Heer)	,,	*Dalfsen.*
C. H. VAN HERWERDEN, H.zn.,	,,	*Groningen.*
P. A. KOPPIUS,	,,	*Rottevalle.*
A. L. LESTURGEON,	,,	*Oosterhesselen.*
MARISSEN VAN LOON,	,,	*Hoogezand.*
J. MEIJER,	,,	*Wolvega.*
G. W. SANNES,	,,	*Oude Pekela.*
W. VERWEIJ,	,,	*Winschoten.*
W. C. V. D. ZWAAG,	,,	*Dronrijp.*
... V. D. ZWAAG,	,,	*Goutum.*

Het zal alsdan, behalve korte Vertoogen over belangrijke stukken uit de Chr. Leer en het Christelijk Leven, ook korte Verklaringen van gewigtige Bijbelplaatsen, belangrijke mededeelingen uit de Geschiedenissen der Christelijke Gemeente van vroegeren tijd en van onze dagen en wat verder voor Christelijke Lezers belangrijk en voor den Zondag geschikt kan zijn bevatten.

Men zie hier over verder het Prospectus.

Degenen, welke iets te VORDEREN hebben van — of SCHULDIG zijn aan wijlen Mej. de Wedw. **H. KUILENBERG**, in leven *Tafelhouderes enz.* aan de Groote Markt, te *Groningen*, worden verzocht, daarvan vóór den 15den Januarij Opgave te geven, ten Kantore van den Notaris Mr. **J. J. CREMERS**, te *Groningen*, of ten Huize van den Heer J. H. KUILENBERG, Apotheker aldaar, en de betalingen te willen doen ten Huize van dezen Heer J. H. KUILENBERG.

Mr. J. J. CREMERS.

Openbare Aanbesteding.

De ADMINISTRATIE van *ENNEMABORG*, te *MIDWOLDA*, is voornemens, in het openbaar aan te besteden: de VERNIEUWING van het BOVENSTE GEDEELTE der **SLUIS** van *ENNEMABORG* en het MAKEN van een PAAR NIEUWE **SLUISDEUREN**, met BIJLEVERING van de daartoe benoodigde MATERIALEN, en wat verder in het Bestek is vermeld; welk Bestek met de Teekening desvege van stonden aan ter lezing voor de Belanghebbenden voorhanden is ten Huize van den Veenbaas J. LULA, onder *Midwolda*, onmiddellijk bij het Werk, aan den Grindweg naar *Winschoten*, alwaar deze Aanbesteding zal geschieden op ZATURDAG, den 26sten JANUARIJ 1850, des namiddags te twee uur, terwijl des voormiddags van dien dag het noodige aanwijs op de plaats zelve zal gegeven worden.

Aanbesteding.

Op DONDERDAG, den 10den Januarij 1850, des middags te 12 uur, zal, onder nadere approbatie, in het bijzijn van den fungerenden HOOFD-INGENIEUR van den WATERSTAAT in *Drenthe*, aan het GOUVERNEMENTSHUIS te *Assen*, worden aanbesteed:

Het **bouwen** van eene **nieuwe PASTORIJ** en **SCHUUR** voor de Herv. Gemeente te *Borger*, met bijlevering van **materialen.**

Deze Aanbesteding zal geschieden bij inschrijving en opbod. Het betrekkelijke Bestek en de Voorwaarden zullen ter lezing voorliggen: te *Assen*, behalve aan het Gouvernementshuis, in de voornaamste Logementen en Koffijhuizen; te *Borger* in het Gemeentehuis; te *Meppel* in het Heeren Logement; te *Smilde* in de Veenhoop; te *Hoogeveen* in het Posthuis; te *Coevorden* in de Koppelpaarden; te *Gasselternijeveen* bij de Wedw. BAKKER; te *Groningen* bij VAN DER LAAN; te *Winschoten* bij VAN DIJK; te *Wildervank* in het Gemeentehuis; te *Zwolle* bij SCHUIJER, voor de Kamperpoort.

De aanwijzing in loco zal worden gedaan den 9den Januarij des voormiddags, terwijl nadere informatiën en inzage der teekening te bekomen zijn bij den fungerenden Hoofd-Ingenieur voornoemd te *Assen*.

STOOMBOOTVAART

tusschen **Hull** & **Kampen**,
vice versa.

Voorloopig wordt hiermede bekend gemaakt, dat het nieuw gebouwde Engelsche Stoomschip

PRINCE, Kapt. *DICKINSON*,

bij heropening der Scheepvaart, tusschen bovengemelde havens eene WEKELIJKSCHE geregelde dienst zal onderhouden, en zulks ten einde te voorzien in de tijdelijk gestaakte vaart der Kamper-Hullsche Stoomboot-Maatschappij.

De dagen en uren van vertrek zullen nader worden bekend gemaakt; terwijl inmiddels alle verlangd wordende inlichtingen zijn te bekomen

bij de Heeren N. VELTMANN en Co., te *Hull*,
en ,, ,, Gebr. VAN HASSELT, te *Kampen*.

Mr. **E. VAN EERDE**, Notaris te *Groningen*, gedenkt, op **HEDEN**, VRIJDAG, den 28sten December 1849, des avonds te 7 uur, ten Huize van den Kastelein B. TEN HAVE, aan de Groote Markt, te *Groningen*, publiek ter verkoop te presenteren:

I. Eene **HEEREN BEHUIZING**, staande Westzijde in de Harderingestraat, te *Groningen*, met eenen TUIN daarachter, en eene BOVENWONING met VRIJEN OPGANG, get. W 113 V.

II. Een' TUIN en KOEPEL, staande en gelegen Westzijde van den Heereweg, buiten de Heerepoort, te *Groningen*, get. A no. 37, in eigendom toebehoorende aan de Erven van wijlen den Heer Predikant H. T. ROSKES.

III. Eene HEEREN BEHUIZING, zijnde thans eene *SCHOOL*, staande en gelegen Zuidzijde in den Achter-den-Muur, tusschen de Oude Boteringe- en Kijk-in-'t Jatstraten, te *Groningen*, get. E 69 V, rood K 126, thans door den Heer W. L. H. KÖSTER HENKE en Mejuffrouw in eigendom wordende bewoond.

Om de Behuizingen op primo Mei, doch den Tuin op den 12den Maart 1850 te aanvaarden.

Perceel 1 en 2 kunnen vóór en op den dag van Verkoop, des namiddags van 12 tot 3, doch perceel 3 op den dag van Verkoop, des voormiddags van 10—12 en des middags van 2—4 uur in oogenschijn worden genomen, terwijl de Eigendomsbewijzen en de Veilconditiën op de gewone plaatsen ter lezing zullen liggen.

Mr. E. VAN EERDE,
Notaris.

Ten overstaan van Mr. **J. W. QUINTUS**, Notaris te *Groningen*, zullen, op **HEDEN**, VRIJDAG, den 28sten December 1849, des avonds te 7 uur, ten Huize van Mejuffrouw de Wedw. BONTEKOE, aan de Groote Markt, te *Groningen*, publiek worden verkocht:

I. Eene zeer neringrijke **KOOPMANS BEHUIZING**, geteekend Letter U no. 67 V, staande Westzijde in de Heerestraat, te *Groningen*.

II. Een zeer ruim nieuw gebouwd PAKHUIS, staande Noordzijde naast het voorgaande perceel, in de Heerestraat.

III. Eene ruime STALLING, staande achter het eerste perceel, met eenigen OPEN GROND, uitkomende aan het Zuiderdiep.

IV. Eene BEHUIZING, get. Letter X no. 32 V, staande Oostzijde in de Folkingestraat, door de Wedw. COHEN bewoond.

V. Eene ruime BEHUIZING, get. E no. 76, staande Noordzijde in de Achter-den-Muur, tusschen de Kijk-in-'t Jatstraat en de Boteringestraat.

VI. Een akker BOUWLAND, groot 26 R., 30 E., *DE DOB-AKKER*, gelegen op de *Onner Es*. — Alles toebehoorende aan de Erven van den Heer J. VERSTEEGH.

Om te aanvaarden den 1sten Mei 1850. De perceelen 1 en 2 en 3 kunnen worden bezigtigd op Maandag en Donderdag vóór den Verkoop, en de perceelen 3 en 4 op den Verkoopdag, des morgens van 10 tot des namiddags 2 uur.

Ten overstaan van Mr. **J. W. QUINTUS**, Notaris te *Groningen*, zullen, op ZATURDAG, den 29sten December 1849, des avonds te 7 uur, ten Huize van de Weduwe GROENHOFF, buiten de Heerepoort, te *Groningen*, publiek worden verkocht:

I. Ongeveer 3½ Bunders best WEIDELAND, gelegen ten oosten aan den Straatweg achter *Helpman*.

II. Ongeveer 2½ Bunders best WEIDELAND, mede aldaar gelegen.

III. Ongeveer 2½ Bunders HOOILAND, gelegen ten Westen van *Helpman*.

Alles behoorende tot de nalatenschap van wijlen HARM EGBERTS MEIJER.

Om te aanvaarden op Gregorie 1850.

Ten overstaan van Mr. **J. W. QUINTUS**, Notaris te *Groningen*, zullen, op VRIJDAG, den 4den Januarij 1850, des avonds te 7 uur, ten Huize van den Logementhouder H. VAN DER LAAN, aan de Groote Markt aldaar, publiek worden verkocht:

I. Eene roijale hecht-sterke HEEREN BEHUIZING, get. lett. K, no. 79, met TUIN er achter, hebbende BOVENWONING met VRIJEN OPGANG en WOONKELDER, staande en gelegen in de Oude Boteringestraat, op den hoek van de Broerstraat, te *Groningen*.

II. Een ruim WAGENHUIS en STAL met BOVENWONING met VRIJEN OPGANG, get. lett. K 79 *b*, staande Zuidzijde in de Broerstraat, te *Groningen*, achter het vorige perceel. — Beide perceelen toebehoorende aan den Heer J. A. C. ROVERS en Mevrouw.

III. Eene roijale nieuws doortimmerde HEEREN BEHUIZING, get. S no. 67, met 2 TUINEN, BOVENWONING met VRIJEN OPGANG en ruim WAGENHUIS en STAL er achter, staande en gelegen Oostzijde in de Oosterstraat en uitkomende in de Peperstraat, te *Groningen*, toebehoorende aan den Heer VAN BAERLE, kunnende op dit Perceel de helft van den Koopschat tegen 4½ °/₀ gevestigd blijven.

IV. De EIGENDOM van ongeveer 50 Bunders *Land, Kwelder en Aanwas*, gelegen te *Zuurdijk*, wordende bij R. E. TORRINGA en Vrouw onder beklemming gebruikt, voor eene jaarlijksche, op Midwinter verschijnende, huur van *f* 400—00.

V. De EIGENDOM van ongeveer 9 Bunders *Land*, met *Kwelder en Aanwas*, gelegen op de *Griede*, te *Uithuizermeeden*, wordende bij J. P. BOS onder beklemming gebruikt, voor eene jaarlijksche, op Midwinter verschijnende, huur van *f* 65—00.

VI. De EIGENDOM van een *Hof*, gelegen in de Houtzagerssteeg, te *Groningen*, bij J. OOSTINGH in gebruik, 's jaars voor *f* 5—00.

VII. De EIGENDOM van een *Hof*, mede aldaar gelegen, bij de Wedw. J. DE VRIES in gebruik, 's jaars voor *f* 4—00. VIII. De EIGENDOM van een HOF, mede aldaar gelegen, bij H. DE VRIES in gebruik, 's jaars voor *f* 2—75⁵.

IX. De EIGENDOM van een' *Tuin*, in de Wittelattensteeg aldaar, bij M. J. MAKKINGA in gebruik, 's jaars voor *f* 7—35⁵.

X. Eene VROUWEN ZITPLAATS in de Akerk te *Groningen*, in de eerste Bank Oostzijde aan den Pilaar voor den Predikstoel, geteekend met no. 416.

XI. Eene VROUWEN ZITPLAATS in dezelfde Kerk en Bank, get. met no. 418.

XII. Eene VROUWEN ZITPLAATS in dezelfde Kerk, zijnde de 3de plaats in de 2de Bank van den Noordwester Pilaar, get. no. 521.

Om te aanvaarden de perceelen 1, 2, 3, 10, 12 en 13 op den 1sten Mei 1850, perceel 4, 5, 6, 7, 8 en 9 dadelijk na den Toeslag.

De perceelen 1, 2, 10, 11 en 12 te bezien daags vóór en op den Verkoopdag, des namiddags van 2—4 uur, en perceel 3 op dezelfde dagen van 11—1 uur, en wel de perceelen 1, 2 en 3 op Bewijzen van Toegang, ten Kantore van den Notaris voornoemd.

Ten overstaan van Mr. **J. W. QUINTUS**, Notaris te *Groningen*, zullen, op MAANDAG, den 7den Januarij 1850, des namiddags te 4 uur, ten Huize van den Kastelein H. VAN DAM, te *Haren*, publiek worden verkocht:

I. Eene ruime BEHUIZING met SCHUUR en TUIN, staande en gelegen Westzijde aan de Straat te *Haren*, tegenover de Kerk, door de Weduwe SWARTWOLD bewoond. Inmiddels UIT DE HAND TE KOOP.

II. Twee ZITPLAATSEN in de Kerk te *Haren*.

III. 1 B., 08 R., 10 E. LAND, gelegen in de *Wolddeelen*.

IV. Ongeveer ½ B. HOOILAND, in de *Wolddeelen*.

V. Ongeveer ½ B. HOOILAND, in de *Veenen*.

Deze Perceelen toebehoorende aan de Erven van GEZINA BUIRMA.

VI. 2 B., 62 R., 10 E. HOOILAND, *BOERDEEL* genoemd.

VII. 82 R., 50 E. HOOILAND, *BOEREN OKKEMA* genoemd.

VIII. 1 B., 39 R., 90 E. HOOILAND, het *JUGT* genoemd.

IX 1 B., 49 R., 70 E. KAPBOSCH, *DE ZUIDBROEKEN* genoemd.

De vier laatstgenoemde Perceelen, gelegen te *Onnen*, toebehoorende aan de Wedw. WUFFEN, te *Helpman*.

Om te aanvaarden de Perceelen 1 en 2 op den 1sten Mei 1850, de overige Perceelen op Gregorie 1850.

Perceel 1 te bezien Zaturdag vóór den Verkoop van 10—12 en van 2—4 uur.

, Na bekomene Regterlijke autorisatie, zullen, op VRIJDAG, den 11den Januarij 1850, des avonds te 7 uur, ten Huize van den Koffijhuishouder B. TEN HAVE, aan de Groote Markt, te *Groningen*, ten overstaan van Mr. **J. W. QUINTUS**, Notaris aldaar, publiek worden verkocht:

I. Eene ruime hecht sterke KOOPMANS BEHUIZING, met WOONKELDER er onder, get. B 20 V, zijnde eene van ouds en thans nog welbeklante **GRUTTERIJ**, staande Noordzijde in de Brugstraat, te *Groningen*, uitkomende in het Lutkenieuwstraatje aldaar.

II. Een TURFVOERWERK te *Groningen*, get. no. 4.

III. Eene BEHUIZING met OPEN GROND er achter, get. N 181 V, staande en gelegen Zuidzijde in den Breeden Gang te *Groningen*.

IV. Eene WOONKAMER, get. N 139 V, staande Noordzijde in den Breeden Gang te *Groningen*.

V. Eene WOONKAMER, get. N 140 V, staande mede aldaar.

VI. Eene VROUWEN ZITPLAATS in de Akerk, te *Groningen*, de 1ste Plaats in de 2de beschoten Bank, Oostzijde van den Pilaar, tegenover den Predikstoel, get. no. 409.

VII. De EIGENDOM van eene *Heemstede*, in den Breeden Gang te *Groningen*, bij C. MENSINGA in gebruik, jaarlijks voor *f* 1,50.

VIII. Twee GRAVEN, op de Zuiderbegraafplaats, te *Groningen*, 4de Kl., 1ste Rij, no. 97 en 4de Kl., 2de Rij, No. 103.

Alles toebehoorende aan de Erven van wijlen L. NIENHUIS en Mejufvrouw.

IX. Eene ruime, hechtsterke geheel nieuws vertimmerde en tot vele Affaires geschikte KOOPMANS BEHUIZING, get. A 319 V, hebbende BOVENWONING met Vrijen Opgang, ruime KORENZOLDERS en PAKKELDER, welke afzonderlijk worden verhuurd, staande aan Der-Aa, op den hoek van de Turftorenstraat te *Groningen*, hebbende de Benedenwoning mede uitgang in genoemde Straat; toebehoorende aan den Heer E. BUTTINGER.

Alles om te aanvaarden den 1sten Mei 1850. Te bezien daags vóór en op den Verkoopdag, des namiddags van 2—4 uur.

, Ten overstaan van Mr. **J. W. QUINTUS**, Notaris te *Groningen*, zullen, op MAANDAG, den 14den Januarij 1850, des avonds te 7 uur, ten Huize van H. T. DE BOER, te *Ooster-Hoogebrug*, publiek worden verkocht:

I. Eene BEHUIZING en SCHUUR, get. no. 48, met de VASTE BEKLEMMING van ongeveer 15½ Bunders *Land*, doende jaarlijks aan den Heer J. VELTMAN tot huur *f* 84—00.

II. Ongeveer 3½ Bunders vol eigen LAND; en

III. Ongeveer 1½ Bunder vol eigen LAND.

Alles staande en gelegen bij *Ooster-Hoogebrug*, onder *Noorddijk*, toebehoorende aan CORNELIS POPKES VAN DIJKEN en CONS.

, Ten overstaan van Mr. **J. W. QUINTUS**, Notaris te *Groningen*, zullen, op DINGSDAG, den 15den Januarij 1850, des avonds te 7 uur, ten Huize van den Koffijhuishouder B. TEN HAVE, aan de Groote Markt, aldaar, publiek worden verkocht:

I. Eene aanzienlijke HEEREN BEHUIZING, get. E 109 V, rood L 62, met eenen extra grooten TUIN er achter en GANG ter zijde, staande en gelegen, op eigen grond, Noordzijde aan de Noorderhaven te *Groningen*, hebbende de Tuin uitgang naar de Havenstraat.

II. Eene BEHUIZING, get. E 106 V, met BLEEKVELD en TUINTJE er achter, staande en gelegen, op eigen grond, Noordzijde aan de Noorderhaven te *Groningen*, hebbende derzelver ingang in den 2den met dit perceel mandeeligen Gang.

III. Eene WONING, get. E 106 V, rood L 66, staande, op eigen grond, mede aldaar.

IV. Eene WONING, get. E 106 V, rood L 65, staande, op eigen grond, mede aldaar.

V. Een ruim WAGENHUIS en STAL, get. F 15 V, met een' TUIN er achter, staande en gelegen, op eigen grond, Zuidzijde in de Groote Leliënstraat, te *Groningen*. Alles toebehoorende tot de Nalatenschap van wijlen den Heer W. ARKEMA.

Om te aanvaarden den 1sten Mei 1850. Te bezien daags vóór en op den Verkoopdag, van 10—2 uur.

, Ten overstaan van Mr. **J. W. QUINTUS**, Notaris te *Groningen*, zullen, op Woensdag, den 16den Januarij 1850, des avonds te 7 uur, ten Huize van de Erven E. J. TIDDENS, in het *HUIS DE BEURS*, aldaar, publiek worden verkocht: als perceel

IV. Eene nette, nieuws vertimmerde BEHUIZING, get. L 111 V, zijnde thans eene **ZERKHOUWERIJ**, staande Zuidzijde aan het Loopende Diep, bij den Ebbingepoortenboog, te *Groningen*, wordende door de Wedw. R. CIO in eigendom bewoond.

V. Eene nette BEHUIZING met OPEN PLAATSJE er achter, get. lett. Z, no. 2 V, staande Oostzijde op Schoolholm, te *Groningen*.

VI. Eene KAMER, get. P 101, staande Noordzijde in den Veulsgang, op het Rademarkt, te *Groningen*.

De beide laatstgemelde perceelen toebehoorende aan de Wedw. en Erven van wijlen P. JELLES.

Alles om te aanvaarden den 1sten Mei 1850. Te bezien daags vóór en op de Verkoopdag, des namiddags van 2—4 uren.

, Ten overstaan van den Notaris Mr. **J. J. CREMERS**, zullen, op VRIJDAG, den 4den Januarij 1850, des avonds te 7 uur, ten Huize van J. H. EEKHOFF, aan de Groote Markt, te *Groningen*, worden verkocht:

I. Eene ruime, nieuw betimmerde BEHUIZING, N no. 253 V, zijnde de HERBERG *DELFZIJL*, met STALLING, doende tot grondpacht *f* 5.31⅞; en eene WONING daarachter, doende tot grondpacht *f* 1.97½, te *Groningen*, voor de Steentilpoort, door A. CONES in eigendom bewoond.

II. Eene groote KOOPMANS BEHUIZING, H no. 236, met TUIN en WERKPLAATS ter zijde, eigen grond, in de N. Ebbingestraat, te *Groningen*, bij het Kadaster F 286, door J. K. KOOLMA in eigendom bewoond.

III. Eene BEHUIZING, aan het Kattendiep, op den hoek der Kleine Peperstraat, R no. 70, doende tot grondpacht *f* 4 — 50, bij het Kadaster H no. 293.

IV. Eene KAMER, te *Groningen*, in den Smakkersgang, N 194 V, eigen grond.

V. Een GRAF op de Zuider Begraafplaats, 2, 2, no 83.

Te aanvaarden den 1sten Mei 1850; te bezien den dag van en vóór den Verkoop, des voormiddags van 10 tot 12 en des namiddags van 2 tot 4 uur. Over perceel 1 kan ⅗, en over perceel 2 *f* 1500—00 blijven staan.

Mr. J. J. CREMERS.

, Ten overstaan van den Notaris Mr. **J. J. CREMERS**, zullen, op Dingsdag, den 22sten Januarij 1850, des avonds te 7 uur, ten Huize van wijlen Mej. de Wedw. KUILENBERG, aan de Groote Markt, te *Groningen*, worden verkocht:

Eene aanzienlijke HEEREN BEHUIZING, aan de Groote Markt, te *Groningen*, geteekend L 11 V, thans ingerigt voor eene **TAFELHOUDERS-AFFAIRE**, met achterliggende BEHUIZING en TUIN, in perceelen en te zamen.

Te aanvaarden den 1sten Mei 1850.

Mr. J. J. CREMERS.

, Ten overstaan van Mr. **J. J. DE SITTER**, Notaris te *Groningen*, zullen, op DINGSDAG, den 8sten Januarij 1850, des avonds te 7 uur, ten Huize van den Kastelein J. H. EEKHOFF, aan de Groote Markt, alhier, publiek ter verkoop worden aangeboden:

I. 2 B., 40 R., 70 E. kostelijk GROENLAND, zijnde vrij en eigen, gelegen in 2 Stukken, buiten de Steentilpoort, nabij *Groningen*, wordende thans door DREWES EVENHUIS in huur gebruikt.

II. Eene ruime WOONKAMER, get. B 37 V, rood H 58, staande Oostzijde in het Lutkenieuwstraatje, te *Groningen*, door de Wedw. REITS bewoond.

III. Eene DITO, get. Z 273 V, rood G 121, staande Westzijde op Schoolholm, te *Groningen*, door de Wedw. AVERES bewoond.

IV. Eene DITO, get. Z 336 V, rood S 316, staande Oostzijde in de Jonkerenstraat, te *Groningen*, doende 's jaars tot grondpacht 50 Cents, door A. DAGHART en Vrouw bewoond.

V. Eene DITO, get. Z 155 V, rood S 380², staande aan den Wal, Westzijde van de Jonkerenstraat, te *Groningen*, doende deze met het volgende perceel 's jaars tot grondpacht *f* 1 — 00, door S. J. PEKELDER en Vrouw bewoond.

VI. Eene DITO, get. Z 155 V, rood S 380, naast de voorgaande, doende deze met de vorige Kamer 's jaars tot grondpacht *f* 1 — 00, door DERK JUUT en Vrouw bewoond.

VII. Eene DITO, get V 143 V, rood S 38, staande op eene mandeelige Plaats in eenen Gang, Westzijde in de Kleine Raamstraat, te *Groningen*, door de Wedw. KONING bewoond.

Om te aanvaarden perc. I op Gregori en de overige perceelen op den 1sten Mei 1850, terwijl de 6 laatste perceelen bezigtigd zullen kunnen worden des daags vóór en op den Verkoopdag, van 10—12 en van 2—4 uur.

OP MAANDAG, DEN 31sten DECEMBER 1849,

des voormiddags te 10 uur te beginnen, zullen, te *Vries*, ten overstaan van Mr. **A. ROMAN**, Notaris aldaar, publiek worden verkocht: min of meer **250** te *Vries* op Stam staande **EIKENBOOMEN**, geschikt voor den Scheepsbouw en allerlei Huis- en Timmerwerk, toebehoorende aan de Weduwe en Kinderen van ALBERTUS KOOPS, te *Vries* overleden.

Zamenkomst bij het Huis van de gemelde Weduwe, te *Vries*.

, Mr. **M. DE MUINCK**, Notaris te *Grijpskerk*, gedenkt, ten verzoeke van de Erven van wijlen J. J. BROEKEMA en Vrouw, te *Niezijl*, op ZATURDAG, den 5den Januarij 1850, des avonds te 5 uur, ten Huize van de Erven R. G. LINTHORST, te *Niezijl*, publiek te verkoopen:

Eene KOOPMANS BEHUIZING, no. 57, met derzelver ERF en TUIN, staande en gelegen aan de Straat te *Niezijl*, doende jaarlijks tot grondpacht *f* 4 00.

Mr. M. DE MUINCK.

, De VERKOOP der **VASTE GOEDEREN**, ten verzoeke van de Erven van wijlen O. S. TUINIER en Vrouw, aangekondigd in de *Prov. Gron. Cour.* van den 14den en in de *Gron. Cour.* van den 18den December 1849, zal *NIET* op VRIJDAG, den 4den Januarij 1850, *MAAR* op **DONDERDAG**, den 17den JANUARIJ 1850, des voormiddags te elf uur, ten Huize van den Kastelein W. K. BOS, te *Appingedam*, plaats hebben.

Mr. S. REIJNDERS.
Mr. A. MUNTINGHE CLEVERINGA.

, Mr. **A. H. WERUMEUS BUNING**, Notaris te *Uithuizen*, is voornemens, op WOENSDAG, den 9den Januarij 1850, des avonds te 6 uur, ten Huize van den Kastelein SCHILLHORN VAN VEEN, te *Uithuizen*, ten verzoeke van Mevrouw J. M. MULLER, geb. VINKE, en de ERVEN van wijlen den Heer Medicinae Doctor P. J. MULLER, publiek te Verkoopen: I. Eene zeer net en ruim betimmerde BEHUIZING, no. 56, bestaande in twee Voorkamers, Tuinkamer, Slaapkamer, twee Bovenkamers, Keuken met Put en Regenbak, Linnenzolders, ruimen Kelder, Wagenhuis, waarin eene Tuinkamer en Zomerkeuken; voorts Stalling voor Paarden en meer andere Gerijfelijkheden, met de VASTE EN IN ALLE LINIËN VERERVENDE BEKLEMMING van derzelver *Erf* en *Tuin*, waarin vele FIJNE VRUCHTBOOMEN, zullende jaarlijks op Midw. tot vaste huur doen *f* 12—00, staande en gelegen aan de Groote Straat; dit Perceel kan zeer geschikt in TWEE GEDEELTEN worden gesplitst. II. Den EIGENDOM van dien. III. De VASTE EN IN ALLE LINIËN VERERVENDE BEKLEMMING van pl. min. 1 B., 54 R., 25 E. oud *Groenland*, zullende jaarlijks op Midw. tot vaste huur doen *f* 20—00. IV. Den EIGENDOM van dien. V. De VASTE EN IN ALLE LINIËN VERERVENDE BEKLEMMING van pl. min. 1 B., 54 R., 25 E. oud *Groenland*, zullende jaarlijks op Midw. tot vaste huur doen *f* 20—00. VI. Den EIGENDOM van dien. VII. De VASTE EN IN ALLE LINIËN VERERVENDE BEKLEMMING van 1 B., 47 R., 90 E. oud *Groenland*, zullende jaarlijks op Midw. tot vaste huur doen *f* 20—00. VIII. Den EIGENDOM van dien. IX. Den EIGENDOM van 1 B., 69 R., 80 E. *Land*, onder beklemming in gebruik bij den Heer HOFMAN, voor eene jaarlijksche op Midw. verschijnende huur van *f* 16—00. X DITO van 1 B., 19 R., 90 E. *Land*, onder beklemming in gebruik bij den Heer HOFMAN, voor eene jaarlijksche op Midw. verschijnende huur van *f* 12—00. XI. DITO van 1 B., 34 R., 40 E. *Land*, onder beklemming in gebruik bij P. J. V. D. GULDEN, voor eene jaarlijksche op Midw. verschijnende huur van *f* 12—00. Al het voorschrevene is staande en gelegen te *Uithuizen*. XII. Den EIGENDOM van pl. min. 2 B. *Land*, te *Saaxumhuizen*, onder beklemming in gebruik bij B. M. GLAS, voor eene jaarlijksche op Midw. verschijnende huur van *f* 24—00. XIII. DITO van 2 B., 11 R., 70 E. *Land*, te *Stitswert*, bij JAN DERKS TEMPEL onder beklemming in gebruik voor eene jaarlijksche, op Midw. verschijnende huur van *f* 16—00. XIV. DITO van 2 B., 03 R., 10 E. *Land*, te *Kantens*, onder beklemming in gebruik bij de Wedw. KORNELIS S. LANTING, voor eene jaarlijksche, op Midw. verschijnende huur van *f* 12 … van pl. min. 50 R. *Land*, te *Zandew*… ming in gebruik bij HARM K. WER… jaarlijksche, op Midw. verschijnende huur …

Mr. A. H. WERUMEUS BU…

Groote Houtverk…

In het **BOSCH** van *EN…* *MIDWOLDA*, zal, gelijk … nader te bepalen dagen, in d… 1850, in het openbaar worde… groote partij **STAMBOOM HOUT**, van verschillende soorten, tot on… geschikt.

UIT DE HAND TE KOOP OF …

Eene in 1847 … **HEEREN** … voorzien … trekken … aanhoorigen TUIN, staande en ge… te *Winschoten*, — om des verkieze… den. — Te bevragen te *Winschoten*, Notaris

B. HAITZEMA

UIT DE HAND TE …

Eene ruime we… HUIZING, get. n… van diverse Woonk… Put en Regenbak (… eenen RENTENIER, of om er eene … in uit te oefenen, hetzij KOEK- en … hetzij eene BOEKWEITMALERIJ, o… met de BEKLEMMING van diens *Erf* … jaarlijks op 1ⁿ Mei tot vaste huur *f* 5—0… legen in het Dorp te *Uithuistermeeden*.

Nadere INFORMATIËN bij de Eigena… MOLEN en J. W. BOS aldaar.

Mr. A. H. WERUMEUS B…

UIT DE HAND TE …

Eene van ouds beklante e… staande **KOEK- EN BAKKE…** gen bij den DRUKKER DE…

UIT DE HAND TE …

Een **HUIS**, staande aan de … Damsterdiep, geteekend letter Q … Te bevragen bij den DRUKKER…

Tegen den 1sten Mei …

De **BOVENWONING** van L. DE … Heerestraat.

Berigt …

Ontvangen: de Eerste NIEUWE … **BOULOGNE**, van puike kwaliteit; hee…
puike KASTANJES, de 5 O…
dito GEBRADEN,
dito GEBRADEN en UITGEZ…
bestellingen, als altijd, bij tijds.
Zoete CHINAASAPPELEN, per Dozijn …

I. J. ENS…
Oude Ebbingestraat, n…

Zoo versch uit Zee ontvan… **…SCHE OESTERS**, … de Honderd, bij

H. KOM…
in de Hard…

VERMIST, SEDERT ZO…

Een bruinbonte langharige **LE…** hebbende lange ooren, zijnde ee… bij MEIHUIZEN. Apoth.

De ondergeteekenden, … DERS van **LIJK…** **LIJKWAGENS**, n… bekend, dat zij, van af … ZEN hebben gesteld als volgt:

1 LIJKKOETS met 2 PAARDEN, gede… KLEEDEN.................
1 LIJKWAGEN met 2 PAARDEN. …
1 LIJKWAGEN met 1 PAARD.........
Voor iedere VIGILANTE.... ....

GRONINGEN, 27 December 1849.

Uit alle…
H. T. Z…

Let Wel!

De ondergeteekenden, Zonen van den … en Parapluiesmaker J. A. TONELLA, breng… bovengenoemdes geëerde Begunstigers, … gaande jaren het gebruik hebbende een **NI…** **GEDICHT** aan H.Edelen op te drage… staande Nieuwjaar, en meer toekomend… plaats hebben, noch door ons zelven, no… en wel, omdat eenige Ingezetenen zich … matigen, om met naamlooze nieuwjaarsg… onzen naam te doen doorgaan.

J. J. & A. T…

Een ongehuwde **P… LENAARSKNECHT** goed verstaande, kan op … men. Men vervoege zich … met *franko* Brieven bij J. FORMSMA, te …

Een gehuwd **TUINMAN**, z… in zijn VAK ervaren, en voorts … VERZORGEN van PAARDEN en … de **VROUW** het KERNEN E… zag zich gaarne op een BUITEN … nende de beste Getuigschriften pro… te bevragen, franco, bij den Bloe… BOER, N. Boteringestraat.

WEERKUNDIGE WAARNEMINGEN,

gedaan te *Groningen*; medegedeeld van wege het Genootschap: *Ter bevordering der Natuurkundi…e*
DECEMBER 1849.

DAGEN.	BAROMETER op 0°.			THERMOMETER.			VOCHTIGHEIDS-TOESTAND.			WINDSTREEK.			LUCHTGESTELDH…	
	8 uur.	2 uur.	8 uur.	8 u.	2 u.	8 u.	8 u.	2 u.	8 u.	8 uur.	2 uur.	8 uur	8 uur.	2 uur.
16	760,16	757,74	757,42	3,2	7,2	6,7	0,92	0,95	0,93	Z.t.W.	Z.W.	W.Z.W.	betrokken	mistig
17	744,90	742,16	749,60	7,6	7,0	6,0	0,92	0,93	0,89	Z.	W.N.W.	W.N.W.	regen	regen
18	756,61	754,49	747,23	4,8	6,5	7,7	0,88	0,90	0,91	Z.W.t.W	Z.W.t.W.	Z.Z.W.	betrokken	»
19	743,61	753,99	760,83	5,7	5,0	3,8	0,90	0,82	0,88	N.	N.	N.t.W.	»	betrokken
20	761,11	766,02	770,28	2,6	2,0	-0,1	0,89	0,83	0,89	W.N.W.	O.N.O.	N.O.	»	bewolkt
21	774,61	775,07	775,65	- 1	-1,2	-2,3	0,86	0,92	0,90	N.O.	N.O.	»	»	betrokken
22	775,51	776,62	778,42	-0,8	0,7	2,7	0,95	0,88	0,92	»	N.O.t.O.	N.O.t.O.	»	bewolkt

Te Groningen, bij C. M. VAN BOLHUIS HOITSEMA, Boekdrukker.